

Spirituele Evolutie: het Goddelijke Plan

– Wim van Vledder

De studie van de *Upanishaden* is voor mij een grote inspiratie geweest. Het juist uitspreken van het woord *Upanishad* is overigens zo moeilijk, dat ik dat nooit leer. Toen ik in India was en het probeerde, resulteerde mijn uitspraak telkens in een lachbui van de toehoorder. Het woord *Upanishad* betekent: ‘Ga zitten en luister’; het gevolg van het luisteren moet geestelijke groei zijn.

Dit artikel is een bewerkte versie van een weergave van een lezing die prof. dr. W.H. van Vledder gaf op 18 april 2010 voor de Spirituele Sociëteit Zeeland. De Sociëteit stelde dit artikel ter beschikking voor publicatie in *Theosofia*.

Wim van Vledder was voorzitter van de Theosofische Vereniging in Nederland van 1988 tot 1992. Hij bekleedde als bijzonder hoogleraar de leerstoel ‘Metafysica in de geest van de theosofie’ van 1979 tot 2000. Hij was als bisschop Regionaris van de Nederlandse Kerk LCC. Zowel in Nederland als in het buitenland heeft hij veel lezingen verzorgd over uiteenlopende spirituele onderwerpen en hij schreef artikelen onder andere over theosofie, esoterie, religie, tijdloze wijsbegeerte, yoga, gnosis en moderne natuurwetenschappen. Zijn belangstelling ging met name uit naar het formuleren van een tijdloze, universele en alomvattende wijsbegeerte die de grondslag vormt van alle grote godsdiensten. In dat kader verschenen twee boeken van zijn hand: *Het mysterie van het Zelf: Upanishaden* en *Mensch, schakel tussen hemel en aarde*. Hij heeft op 8 oktober 2010 dit aardse leven losgelaten.

Zelf werken aan spirituele groei

Ik wil het met u hebben over het komen tot het inzicht dat we *zelf* moeten werken aan onze eigen spirituele groei, aan het ontdekken van de onvoorstelbare spirituele mogelijkheden die ieder mens heeft. *Zelf* ons hele levenspatroon moeten veranderen, omdat wij nu weten dat wij het *zelf* zijn die de wereld kunnen verbeteren. Wij kunnen leren en ervaren dat er een spirituele kracht en energie is die al het bestaande doordringt en tot eenheid maakt. Het in onszelf zoeken naar en bewust worden van die grootse energie en liefde die wij goddelijk Leven noemen, dat is de taak die wij ons als mens zouden moeten stellen. Dat is best moeilijk, je vergeet het vaak weer. En toch moet je ervan overtuigd zijn dat je in jezelf die mogelijkheden hebt en dat het je verstand te boven gaat.

Het aldoordringend Ene-Zijn

Laten we eerst gaan kijken naar het ‘nu’ en dan naar ‘evolutie en groei’. Als u gelooft in een ‘begin’, dan blijkt

tijdens de studie dat wij eigenlijk niet kunnen spreken van een begin, want 'begin' en 'tijd' zijn een illusie, die bestaan in wezen niet! De grote wijsgeer Shankaracharya heeft al eeuwen geleden gezegd dat alles wat wij denken te kennen 'illusie' is en weinig te maken heeft met Werkelijkheid.

Ik ben dankbaar dat deze wereld een wereld van illusie is. Je ziet zoveel ellende om je heen; het heeft allemaal niets te maken met de spirituele Werkelijkheid. Die Werkelijkheid moeten we in onszelf zoeken, bij het Absolute. Je komt dan bij de Bron. Zo gauw je daarover gaat denken en het wilt begrijpen, dan lukt je dat niet. De allerhoogste Werkelijkheid gaat het menselijk denkvermogen verre en verre te boven.

Je kunt wel *innerlijk weten*. Daar kun je een beroep op doen. Je gaat het *voelen*, terwijl je niet weet waarom. Je denkt niet meer volgens de regels van het menselijk denkvermogen.

In het Absolute bestaan geen tijd en ruimte, geen oorzaak en gevolg. Het Absolute is *alles*. Maar als je daar 'God' tegen zegt, moet je oppassen, want dan komen alle religies aan met hun eigen 'God'. Er zijn zoveel benamingen voor, bijvoorbeeld de Allerhoogste, de Ene, Bewustzijn of het Ene Bewustzijn enz. Er is 'iets'.

De natuurwetenschapper Fritjoff Capra zegt: *Het 'zelf' met een kleine letter, dat zijn wij; maar met hoofdletters, dan spreken we over de Werkelijkheid: 'DAT' of 'HET'*. Spreken we daarover dan komen we bij de Werkelijkheid die de Upanishaden hebben getracht onder woorden te brengen.

'Ken Hem als het opperst Zelf, ken Hem als de Heer der Zon,

Verheven boven dag en nacht, boven licht en duisternis,

Hoog boven Zijn en Niet-Zijn staat Hij die het Absolute is,

Eén onveranderlijk is Hij, de Bron van het goddelijk Licht.'

(Svetâshvatara Upanishad IV-18)

Licht, licht, licht, alleen maar licht. Boven alle aardse problemen staat *licht, zon*. Wat doe je ermee? Wij zouden de stoffelijke zon kunnen zien als het voertuig voor de dynamische en levengevende Kracht, waardoor de Logos zich manifesteert en met zijn stralen energie en leven geeft aan al wat is, aan alle planeten die hun vaste baan beschrijven. Dat woord Logos is iets bijzonders. De Logos is het goddelijk Leven dat alles doet bestaan.

Kijk even naar jezelf, waar besta je uit? Dat is Logos, licht, het Absolute. En toch, daar zitten jullie nu, gewoon op stoelen. Echt, ik meen het. Vorm, materie is verstoffelijkte geest en niet anders dan dat. Materie is energie. 'Gestolde energie' zegt de fysicus Goswami. Kijk opnieuw naar jezelf: je bent goddelijke energie. Iets daarvan heb ik ooit ervaren. Ik zat in India, in een klein hutje met zo'n twintig man, bloedheet. Daar waren een vader en een zoon. Die vader die met zijn zoon aan het praten was zei op een gegeven ogenblik tegen zijn zoon: *'Vergeet het niet, dat aldoordringend Ene-Zijn, dat is de grondslag van het bestaan, dat is de Werkelijkheid, dat is Atman, dat ben jij.'*

Als jullie straks naar huis gaan, wees je er dan bewust van en zeg dan tegen jezelf, 'Dat aldoordringend Ene-Zijn, dat is de Werkelijkheid, dat ben ik.' Dat geeft wel verantwoordelijkheid, dat Ene-Zijn dat jij bent, besef dat wel. Want, je buurman of buurvrouw is dat ook. Daar dien je dus respect voor te

hebben. Dat al doordringende Ene-Zijn is hij/zij ook. Al zijn het misschien mensen die we niet zo leuk vinden.

Voor de fysicus Goswami is 'Bewustzijn' de goddelijke levenskracht, de Logos. Bewustzijn is God Zelve, die zich openbaart als universum.

Als je begint hierover te lezen, vind je het wellicht boeiend, grappig. Ook mijn studenten¹ in Leiden vonden het interessant om de *Upanishaden* te lezen. Ze vroegen daarna of er nog iets anders was, want ze hadden de *Upanishaden* al gelezen. Ik vroeg dan of ze het nu echt begrepen hadden. Ik zei dan: 'Weet je, je bent het zelf. Best lastig, je bent God in openbaring'. Zelfs mijn kat is dat, al heb ik het nooit tegen hem gezegd. Weet u, alles valt daaronder, dieren, planten. Alles is God in openbaring. Hebt u daar al eens over nagedacht? Bijvoorbeeld als het gaat over dierproeven? Dat is echt niet leuk... kuikentjes op de lopende band, levend, levend vermalen, als veevoer. Misschien veroorzaak ik nu onrust.

In de bijbel, Mattheus 5 vers 48 staat: *Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader die in de hemel is, volmaakt is.* Maar lezen wij dat als een werkelijkheid die te realiseren is? Of lezen wij er min of meer gedachteloos overheen, zonder te beseffen hoe letterlijk deze woorden bedoeld zijn? 'Weest dan volmaakt'. Best lastig. Mensen reageren ook weleens met te zeggen: 'Dat ga ik in mijn volgend leven wel doen'. Dat kan natuurlijk, maar als je dat zegt, dan zit je teveel gebonden in het denken. We zijn *versluierd* door het denken en dan kom je op je eigen barrière van je denkvermogen terecht.

Een fase hoger dan het rationeel denken kom je op het niveau van in-

tuitief weten. Einstein zegt over het rationeel denken: *Alle wetenschap, afgemeten tegen de Werkelijkheid, is primitief en kinderlijk.* Maar, dat denken heb je toch wel nodig in het stoffelijk bestaan. Dat denkvermogen, daarmee zijn we 'opgezadeld' omdat we het nodig hebben om te bestaan.

Goddelijk bewustzijn woont in de mens, goddelijk Leven doordringt en bezielt al wat bestaat, maar versluiert door het denken lijken wij niet in staat ons los te maken van de wereld van die tijdelijkheid en veelheid waarin de mens geen rust vindt. In onze onwetendheid veroorzaken wij de ellende die de werelden van mensen en dieren teistert, schijnbaar niet in staat om diep in ons eigen hart de grootse en machtige Eenheid te vinden die als onderliggende werkelijkheid alle vormen van leven verbindt. Duizenden jaren geleden werd die Wijsheid al aan de mensheid verkondigd. Sinds het bestaan van de mensheid werd hem die Waarheid geleerd, maar nog steeds moeten wij leren die sluiert af te werpen, onze schakel met het ene Bewustzijn glanzend en zuiver te houden, de poorten naar de Werkelijkheid te openen en zo het pad te vinden dat leidt tot dieper inzicht, los van het versluiserde denken.

Een verhaal: Een boer leefde in alle stilte en rust, ploegde en bewerkte zijn land. Totdat hij er van beschuldigd werd dat hij een meisje zwanger had gemaakt: 'Jij bent de vader. Dat dit meisje uit het dorp in verwachting is, heb jij gedaan'. De boer zei: 'Oh'. De boer aanvaardde het en beschermde de moeder en voedde het kind op. Op een gegeven moment bekende de moeder dat het kind niet van hem was maar van de slager op de hoek. De boer zei:

‘Oh’, en hij ging onaangedaan verder met het ploegen en zaaien en oogsten van zijn land. Onaangedaan, en toch verder met de innerlijke kracht om tegen iedere beschuldiging te zeggen: ‘Oh’.

Een prachtige tekst uit ‘De Scheppingshymne’ uit de Rig Veda zegt het volgende:

De Scheppingshymne

*Duisternis was gehuld in diepe duisternis
Het Zijn verborgen in tijdloze rust
Scheppende, vurige Kracht ontstond uit
zichzelf
De kiem van het Zijn kwam voort uit
eigen Kracht.*

*Wie weet vanwaar de grote schepping is
gekomen?*

*Wie weet of het Al ontstaan is door Zijn
Wil?*

*Wie is de Allerhoogste uit Wie het Al
ontstond?*

*Hij alleen weet het, of misschien Hij ook
niet?*

De scheppingshymne vertelt over een wonder, het begin dat nooit begonnen is. Dat is een mysterie waar nog geen mens de oplossing voor heeft gevonden. We weten nog steeds niet wat de Bron is. Als we allemaal nu eens geen eigen theorieën zouden hebben die nergens toe leiden, dan zijn we al een stuk verder. In de *Upanishaden* lees je:

*Toen al wat bestaat nog niet bestond,
was dit alles het ongemanifesteerde
Brahman. Daaruit kwam het gemanifesteerde
voort. Dat Brahman schiep Zichzelf uit
Zichzelf. Daarom wordt het genoemd de
Schepper van Zichzelf, de oorzaakloze
Oorzaak. (Taittirīya Upanishad II.7.1)*

Zo vind je telkens in de *Upanishads* het ongemanifesteerde ‘Brahman’. Voor een westerling is het heel moeilijk om dit woord correct uit te spreken. Ik heb iemand gekend die daar zoveel energie in legde dat zelfs de ramen ervan sidderden! Dat is Brahman!

In de *Upanishads* staat bijvoorbeeld ook:

*Zoals de stralen van de zon de
werelden verlichten,
zo zendt Hij Licht en leven uit en doet
het Al bestaan,
die God verlicht het hart en straalt in
ieder wezen,*

*Hij is de glorievolle God, de Heer van
al wat is. (Mundaka Upanishad V:4)*

Hij leidt ons vanuit de aardse duisternis naar de werelden van Licht. Prachtig, het stralend Zelf, het Goddelijk licht, woont in de mens.

Volgens de *Upanishad* is de gehele schepping in Maya’s kleed gehuld. Dat wordt doorgaans fout uitgelegd als ver sluiering. Maar Maya is ook de *scheppende kracht*. Datgene wat nodig is om dat wat bestaat te doen bestaan. Zonder Maya, de scheppende kracht, was er niets. De schepping ontstaat uit de oerkracht waar we niets van weten en die openbaart zich dankzij dualiteit.

Het goddelijke Zelf, dat ben je zelf. Lees daar niet overheen. Het goddelijk Zelf zegt: *Laat ik het vele worden, laat ik geboren worden*. Waarom de schepping tot stand kwam, dat is een vraag waarop wij geen antwoord kunnen geven. De Al-Ene schept uit eigen kracht. Dikwijls worden ook wij tot handelen gedreven zonder te weten waarom. In je leven ga je graven naar redenen waarom je iets doet. Waarom je hoger en hoger wilt.

Een voorbeeld: We hebben een zwerfkat in ons huis opgenomen, zelfs

nadat ik verschillende malen gezegd had: 'Ik wil nooit meer een kat. Veel te lastig als je weg moet enzovoort enzovoort.' Op een gegeven moment, terwijl ik buiten op een bankje zat, legde een zwervkat zijn kopje tegen me aan en weg waren mijn bezwaren. We hadden hem zelfs al naar het asiel gebracht en toen gingen we hem weer terughalen. Waarom doe je zoiets? Ja, er is een reden, iets in ons dat ons voortdrijft. Is dat soms het allerbeste in ons? Geld bijvoorbeeld is geen reden. Belangrijk zijn is iets afschuwelijks. *JeZelf* zijn, met een hoofdletter, dat is een reden!

We gaan nu weer even terug naar dat 'hutje' in India. 'Dat al doordringende Ene-Zijn, Dat is de grondslag van het bestaan. Dat is de Werkelijkheid, dat ben jij!' Je moet echt weten dat jij het goddelijke Bewustzijn bent. Dat voel je misschien niet elke dag, maar je bent het wel.

Luister naar wat de Heer in de *Bhagavad Gita* tegen Arjuna zegt:

Maar wat nut u kennis van al deze details? Dit ganse universum doordrongen hebbend met een deel van Mijzelf blijf Ik onveranderd die Ik ben.

Een deel van mijzelf. Is er dan meer? Het universum, de universa: er komt geen eind aan; tijd en ruimte bestaan niet, zijn fictief en tegelijk oneindig! Ga onveranderd door, net als die boer in mijn verhaal. Dat zou je in je eigen leven goed moeten bedenken. Ik blijf mezelf, onveranderd die ik ben. Je bent 'gestolde' energie, materie is Energie in een bepaalde vorm. Daardoor kun je zeggen dat de allerhoogste leeft in jou!

In het evangelie van Thomas (log 77) staat te lezen: *Kloof een stuk hout en Ik ben daar.* Het onvergankelijk leven is in alles: *Til een steen op en gij zult Mij daar*

vinden. Waar je bent, wat je ook doet, daar is God.

Kwantumfysica

En toen kwam de moderne fysica. Kwantumfysica is een van de nieuwere gebieden in de wetenschap die schijnbaar onverklaarbare zaken kunnen verklaren. In de kwantumfysica zijn veel zaken die het begrip te boven gaan, maar dat geeft helemaal niets. We vinden wel veel uitspraken die lijken op wat we in de Upanishaden vinden. Alles is in eenheid verbonden, ook al toont het zich in veelheid. *Als één elektron schudt, trilt het universum*, is een uitspraak van Larry Dossey in *Space, Time and Medicine*. Dit om de onderlinge verbondenheid aan te tonen. Daar is alles eigenlijk mee gezegd.

De moderne kwantumfysica spreekt over zaken die de *Upanishads* al heel lang geleden hebben opgeschreven. Er zijn denkers geweest, lang voor het christendom, en eerder, die wijsheden en waarheden hebben verteld waar wij nu nog verbijsterd over zijn. Er ligt in de mensheid een innerlijke wetenschap verborgen, een mysterie dat niet aan tijd gebonden is, maar dat wel wezenlijk, groot en machtig is.

Weet u, wij hebben kraaien in onze tuin. Eén heel grote kraai gaf ik te eten, en nu hebben we wel zes kraaien. Ik denk aan de *Upanishaden* als ik die dieren zie. Ik denk aan de hoogste Werkelijkheid als ik die grote kraai zie. Die grote kraai, is hij! 'Kom maar', zeg ik dan, 'jij bent de inwonende Godheid'. Hij snapt het niet, maar hij lust wel de kaas die ik hem geef.

In de *Shvetâshvatarâ Upanishad* (IV.4 en 5) lezen wij: *Die grote zwarte kraai is Hij, Hij is die papagaai,*

*Die regenwolk, die bliksemflits, Hij is het die zich toont;
de seizoenen, de machtige zeeën zijn vormen slechts van Hem,
Zonder begin en zonder eind is Hij, de Bron van het Al.*

*Uit Hem die ongeboren is komt voort al wat bestaat,
Hij stort zich uit in Zijn heelal als aarde, water, vuur,
Hij wordt tot veelvoud in Zijn Bruid, de goddelijke Natuur,
En keert als Godenzoon terug in het onveranderlijk Ene-Zijn.*

De cyclus van involutie naar evolutie

Dit alles gaat over de indaling in de stof. Er is ook die geweldige kracht die van indaling leidt tot het goddelijke Zijn dat leeft in mensen, dieren, planten. Hij is de grote wet, het innerlijke leven. Als je daar de *Upanishads* over gelezen hebt dan ga je anders denken. Je gaat anders naar de dingen kijken. Je denkt: Hoe kan dit nu allemaal zo gaan in de wereld, dat kan toch niet zijn? Je wordt een ander mens!

De indaling in de stof wordt ook wel een soort van stollingsproces genoemd. Als de geest steeds verder verdicht, wordt het materie. Geleidelijk aan wordt ons geestelijk wezen zo ingekapseld. Eerst in een fijnstoffelijk lichaam en dan geleidelijk in lichamen die steeds meer grofstoffelijk worden. En zo verliezen wij geleidelijk de Werkelijkheid uit het oog. Toch is het zo dat we er van uit moeten gaan dat het ene 'DAT' het zo heeft gemaakt dat er stoffelijke wezens zouden ontstaan. En dan begint op een gegeven moment de terugkeer naar hoger bewustzijn. Daar is een hele cyclus voor nodig, van involutie naar evolutie, voor het groeiend bewustzijn. Eerst lezen wij dat het Ene

dacht: *Ik zal de werelden scheppen.* Vervolgens dacht het Zelf: *Dit zijn de werelden die Ik heb geschapen. Nu zal ik beschermers voor deze werelden scheppen.* (*Aitareya Upanishad I.1.3*)

Deze beschermende taak behoort eerst aan de goden, daarna, in een veel later stadium, aan de mens. De gedachte die we overal in de mystiek tegenkomen is dat de mens een *dubbele opdracht* heeft. Zijn eerste opdracht is om te komen tot volle bewustwording van zijn ingeschapen, goddelijke aard, maar dat kan alleen als hij ook zijn tweede opdracht vervult, namelijk het beschermen van alle vormen van leven.

De derde taak van de mens is om terug te keren tot dat wat je werkelijk bent, de terugkeer naar het goddelijk Bewustzijn, de Allerhoogste. Er bestaat geen einde aan het leven, zegt de *Upanishad*. Mensen zijn bang dat er bij het sterven van het stoffelijk lichaam definitief een einde komt aan hun incarnatie, maar het is inmiddels aan de religieuze wetenschap wel duidelijk dat er geen definitief einde is. Het is natuurlijk prachtig mooi om daar te zijn, niet gebonden aan het stoffelijke. Maar het is niet gemakkelijk om innerlijk te weten dat op involutie evolutie volgt en dat er dus sprake is van groei tot goddelijk Bewustzijn.

Maar geloof je dat eigenlijk wel, dat er geen einde komt aan 'DAT'? Heb je dan de moed om naar de *Upanishads* te kijken? In de *Kathaka Upanishad* lezen wij over een figuur, een wezen dat het hoogste en beslissende woord heeft: de Dood. En de Dood legt uit dat hij helemaal niet dood is, dat er helemaal geen einde komt aan het bestaan, want je bent werkelijk goddelijk van aard. Het Goddelijk licht, hoe kan daar ooit een eind aan

komen? Dat kan niet. Hier ligt een bewustwordingsfase voor de mens. Het is moeilijk om ervan overtuigd te zijn dat er alleen maar geestelijke groei is en daarna een rustpoos om vervolgens weer te groeien in de stof. Die rustpoos heb je nodig. Als je moe bent, dan krijg je rust. Die tijd krijg je, in je hoger bewustzijn, dat is je bewustzijn van verwerking. Als je dan klaar bent, volgt er een nieuwe incarnatie, want dan is er nog wel een taak hier in de aardse wereld, zoals bijvoorbeeld beschermen, leven, werken, vertellen, goed zijn. Dat is je aardse taak: doorgaan met je aardse taak en doorgaan met je goddelijke taak.

In de *Katha Upanishad* (II.1.12-13) lezen we:

*Het stralend Zelf, het goddelijk Licht,
woont in de mens,
Versluiert en verborgen in de holte van
het hart,
Het Zelf... heerst als een stille God
over ... heden, toekomst en verleden...
Het is onveranderlijk, immer gelijk, en al
wat is, is Dat.*

Heel veel verhalen – en uiteindelijk alle religies – vertellen dat alles doorgaat. Dood is verwerken en dan weer doorgaan. Het is het alles doorzinnende ene leven dat altijd doorgaat. Het is wel grenzenloos moeilijk om dat in praktijk met je mee te dragen en te leven.

Wij leven hier, we beschermen hier, we zijn hier, en dat is jouw mens-zijn. Dan groeit in jou het verlangen om te dienen. Het verlangen om te dienen wordt de grondslag voor alle werk. Wij zijn één met al wat leeft. Elk deeltje bestaat uit alle andere deeltjes. ‘Dat kan niet’, zeggen wij. ‘Ja hoor, zeker wel’ zegt de kwantumfysica. Lynne McTaggart stelt dat we gaan naar een religieuze wetenschap. We gaan naar

een tijd toe waarin het vastbewezen feit helemaal niet een objectieve werkelijkheid is, een gegeven dat bereikbaar is voor het rationeel denken, maar zeker is dat het goddelijk Leven in jou is. Dat alles met elkaar verbonden is, is prachtig. Eén denkbeeldje van jou zijn *alle* denkbeeldjes. Jouw beschermende taak kun je nu overal vervullen.

Geestelijke groei

We hebben het eerst uitgebreid gehad over de indaling. Nu zijn we toe aan geestelijke groei, aan het Pad van bewustwording. We weten nu dat we iets wezenlijks geleerd hebben. Als de hunkering er maar is naar het Al-Ene. We moeten boven het individuele gedoe uitkomen, dan zijn we toe aan geleidelijke bewustwording van het Al-Ene. Eén worden met het Goddelijke Bewustzijn, waar we mee begonnen zijn, dat is onze evolutionaire taak.

*Moge ons denken en heel ons wezen,
gericht zijn op het kennen van het ene
Licht, het ene Vuur,*

*Mogen wij Hem, het aldoordringende
ene Zijn,*

*Kennen, één worden ermee,
Stralend Licht, stralende Zon,*

*En zo keert alle leven, alle bewustzijn,
het Al, terug naar het allerhoogste
universum,*

het allesdoordringende Zelf.

(Shvetâshvatara Upanishad II.2)

De kwantumfilosofie zegt precies hetzelfde.

We zijn op weg naar een andere toekomst. En dat is hoopgevend.

Noot

1 Studenten ‘Metafysica in de geest van de theosofie’ aan de Rijksuniversiteit van Leiden.